

Na osnovu člana 36. stav 1. podstav 1.1, Izvršni odbor Centralne banke Republike Kosovo je na sastanku održanog 8. juna 2020. godine usvojio sledeće :

UPUTSTVO O RESTRUKTURIRANJU KREDITA ZBOG COVID-19

Član 1 Cilj i delokrug

1. Cilj ovog uputstva je da uzimaocima kredita, davaocima kredita i drugim institucijama pruži informacije o principima i uputstvama koji se odnose na proces restrukturiranja kredita. Svrha uputstva je da postavi kriterijume na kojima treba da se zasniva proces restrukturiranja kredita kao bi uzimaoci kredita koji su u finansijskim teškoćama imaju mogućnost da ispune obaveze predviđene ugovorom i da vrata u normalnost njoj poslovne aktivnosti ili poboljšaju sposobnosti plaćanja pojedinaca u odnosu na trenutne obaveze. Ovim uputstvom, CBK upućuje kreditne institucije da se tokom perioda ekonomskog oporavka ne angažuju u likvidaciji kolaterala zbog Covid-19, koristeći van-sudske mehanizme i/ili pravne postupke za kredite restrukturirane u skladu sa ovim uputstvom .
2. Ovo uputstvo primenjuje se na sve finansijske institucije koje je CBK licencirala/registrovala za obavljanje kreditnih aktivnosti prema važećem zakonodavstvu.

Član 2 Definicije

1. U svrhe ovog uputstva, upotrebljeni izrazi imaju sledeće značenje:

1.1 “Restrukturiranje kredita ” – znači olakšica koju institucije kreditirana omogućavaju uzimaocima kredita zbog njihovih finansijskih teškoća koje je prouzrokovao Covid-19 i za podršku njihovom oporavku. Ove mere (ili olakšice) obuhvataju:

1.1.1 olakšavanje kreditnih uslova promenom jednog ili više uslova ugovora, koji su uglavnom povezani sa rokom (uključujući grejs period za početak otplate kredita), glavnicom i kamatnom stopom (ne uključujući kapitalizaciju kamata, koja ne bi trebalo da se dogodi);

1.1.2 uzimanje kolaterala ili druge imovine (dobara) za delimični otpis kredita;

1.1.3 zamenu prvobitnog uzimaoca kredita ili uključivanje dodatnog uzimaoca kredita.

1.2 “Uzimalac kredita ” (Dužnik i/ili sudužnik) - su fizička ili pravna lica koja su dobila kredit ili bilo koji drugi proizvod za finansiranje i imaju neizmirene obaveze prema kreditnoj instituciji.

1.3 ”Davalac kredita” - su banke i finansijske institucije koje je CKB licencirala za kreditiranje

1.4 “Moratorium“ - je privremeni prekid pravnih radnji protiv druge strane i privremeni prestanak obaveza plaćanja kredita.

Član 3

Restrukturiranje kredita

1. Restrukturiranje kredita treba obaviti pažljivo tako da modifikacije restrukturiranja kredita budu u najboljem interesu kreditne institucije i uzimaoca kredita, u cilju poboljšanja kreditne uspešnosti, sa jedne strane, i smanjenja kreditnog rizika sa druge strane. Kreditne institucije su upućene da restrukturiraju kredite i koriste fleksibilnost u računovodstvenom okviru kako bi se izbegle nepravedne kazne prema uzimaocima kredita koji su izloženi kratkoročnim problemima sa likvidnošću; moraju takođe obezbediti da gubici nisu sakriveni i da bonitetni standardi ne budu ublaženi. Restrukturiranje ne mora nužno značiti neuspeh uzimaoca kredita razumnim tumačenjem regulatornih zahteva i nije neophodno da se transakcija smatra umanjenom u računovodstvenom okviru ako nakon restrukturiranja uzimalac kredita nije u finansijskim teškoćama i/ili trenutna neto vrednost kredita nije umanjena. U slučajevima kada kreditne institucije daju nove kredite ili povećavaju trenutnu izloženost uzimalaca kredita koji su podložni restrukturiranju kredita, to ne znači automatski da je izloženost klasifikovana kao neuspeh. Krediti za koje je odobren moratorijum nakon 16. marta 2020. godine su predmet ovog uputstva i mogu se restrukturirati u skladu sa ovim uputstvom.
2. Zbog velikog uticaja Covid-19 na ekonomiju i performansu uzimalaca kredita, kreditne institucije su upućene da restrukturiraju kredite u cilju :
 - 2.1 Olakšavanja za odlaganje otplate kredita pojedincima i kompanijama u finansijskim teškoćama kako bi se omogućilo nastavak aktivnosti i prevazilaženje finansijskih teškoća;
 - 2.2 Pružanja mogućnosti kreditnim institucijama za smanjenje gubitaka;
 - 2.3 Stvaranja mogućnosti za izbegavanje negativnih socijalnih i ekonomskih uticaja koji mogu nastati kao rezultat bankrota preduzeća;
 - 2.4 Podrške drugim zainteresovanim stranama (klijentima , zaposlenima, dobavljačima i investitorima), jer uzimaoci kredita koji su uključeni u restrukturiranje kredita mogu nastaviti svoje poslovanje; i
 - 2.5 Izbegavanja sudskog procesa, za koji može biti potrebno vreme do njegovog okončanja, kao i povećanja efikasnosti naplate kredita.
3. CBK upućuje kreditne institucije da rade konstruktivno sa uzimaocima kredita, tako da restrukturiranje bude pažljivo i pod prikladnim uslovima.
4. Uzimaoci kredita mogu tražiti od svojih kreditora da restrukturiraju kredit ako ispunjavaju uslove.

5. Kreditne institucije koje pružaju olakšice za kreditne uslove u skladu sa ovim uputstvom treba da kreiraju politike za sprovođenje ovih olakšica. Odluka o primeni /sprovođenju ovih olakšica je poslovna odluka kreditnih institucija, zasnovana na proceni sposobnosti uzimalaca kredita za otplatu pod novim izmenjenim uslovima.
6. Kreditnim institucijama je dozvoljeno da se vrše restruktuiranje za korisnike kredita, na koje je tokom procenjivanja kreditnih institucija utvrđeno da je negativno uticala pandemija Covid-19. Takvo restrukturiranje treba izvršiti u skladu sa ovim definicijama:
 - 6.1 Uključivanje promene u periodu otplate kroz obustavu, odlaganje ili smanjenje iznosa glavnice, kamate ili puna plaćanja, u skladu sa dogovorom između kreditne institucije i dužnika uzimajući u obzir sposobnost klijenta da prevaziđe privremene finansijske teškoće;
 - 6.2 Redovne kamate obračunate tokom perioda obustave biće raspodeljene tokom narednih 6 meseci, ili do dospeća, ako je rok dospeća kredita kraći od 6 meseci.
 - 6.3 Restruktuiranje ili olakšavanje plaćanja kreditnih rata (grejs period, manja glavnica itd.) ne može se odobriti za period duži od 12 meseci. Krediti za restrukturiranje moraju biti odobreni i prihvaćeni od dana stupanja na snagu ovog uputstva do 31. avgusta 2020. godine.
 - 6.4 Restruktuiranje kredita ne znači nužno da je uzimalac kredita u teškoćama, i da se transakcija klasifikuje i smatra neuspehom. Kreditne institucije moraju računati dane kašnjenja na osnovu novog plana plaćanja koji je rezultat primene moratorijuma.
 - 6.5 Imajući u vidu visoku stopu restrukturiranja koju obuhvata moratorijum duga i visoki prioritet pitanja vezanih za kontinuitet poslovanja tokom krize, razumljivo je da banke možda neće biti u mogućnosti da procene u kratkom roku uticaj krize na njihove klijente i sposobnost otplate njihovih obaveza, uzimajući u obzir efekat moratorijuma duga.
 - 6.6 Dok kreditne institucije dobijaju sigurne pouzdane informacije o finansijskom stanju korisnika kredita i njihovoj sposobnosti plaćanja, na osnovu modifikovanih uslova kredita, treba da procene da li postoji potreba za promenom klasifikacije kredita i procenu očekivanih kreditnih gubitaka. Kreditna institucija može koristiti individualni ili kolektivni pristup za procenu očekivanih kreditnih gubitaka (OKG), zavisno od toga kako kreditna institucija upravlja izloženošću kreditnom riziku.
 - 6.7 Kreditne institucije moraju osigurati da postupci koji se koriste za merenje OKG-a, bilo da se utvrđuju kolektivno ili pojedinačno, budu ispravni i pravovremeni i moraju voditi računa o različitim kriterijumima kao što su dodatni ublažavači kreditnog rizika (npr. garancije), procene novčanog toka, zasnovane na procenama makroekonomskih uslova i situacije (finansijskog stanja) uzimalaca kredita posle krize, uz sve druge važne informacije za budućnost, koje utiču na očekivanu naplatu izloženosti bankarskog kredita.
 - 6.8 Kreditne institucije treba da jasno i detaljno navode kriterijume koji se koriste za određivanje klasifikacije kredita, kao i pretpostavke i scenarije koji su napravljeni u proceni dovoljnost provoizija za kreditne gubitke.
 - 6.9 Kreditne institucije trebaće da vrše dobro prosuđivanje u primeni Međunarodnog standarda finansijskog izveštavanja 9 (MSFI 9), posebno u vreme kada postoji značajna situacija neizvesnosti. U trenutnom ekonomskom okruženju, procena OKG-a treba da uzme u obzir privremenu prirodu uticaja Covid-19, najbolje raspoložive informacije, odgovarajuće mere fiskalne podrške i upotrebu čitavog niza scenarija za podršku analize kreditnog rizika, uključujući nepovoljan scenarij u trenutnoj situaciji. U isto vreme, kreditne institucije treba da

imaju na umu da je MSFI 9 zasnovan na principima i da se stoga ne treba ga primenjivati mehanički i izbegavati automatsku primenu. Na primer, moratorijum ne bi trebao automatski rezultirati kretanjem izloženosti kreditnom riziku u fazi 2 jer to ne mora nužno značiti da je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika.

6.10 Kreditne institucije moraju primeniti upućujuće principe „SNRF 9 i Covid-19“ za primenu OKG-a prema MSFI 9, koju je 27. marta 2020.godine objavila Fondacija SNRF-a.

6.11 U slučaju kašnjenja u otplati kredita, prema novom planu za naknadno restrukturiranje, kreditne institucije dužne su da se pridržavaju zahteva važećih propisa CBK-a.

6.12 Restrukturiranje kredita mogu ponuditi kreditne institucije ili to mogu zatražiti korisnici kredita.

Član 4

Stupanje na snagu

Ovaj uputstvo stupa na snagu danom usvajanja .

Fehmi Mehmeti
Predsedavajući Izvršnog odbora

Vodič da se šanje:

- Departman za Nadzor Banka (DNB) i Departman za Spoljne Odnose (DSO)
- Institucije za koje je primenjivo (da se šalje elektronskim putem od DNB-om)
- Široj javnosti (da se objavi vodič na veb stranici CBK-a od DSO-a).